

Planeringsenheten

2022-11-29

Stadsbyggnadsförvaltningen

GRANSKNING
UTÖKAT FÖRFARANDE

Detaljplan för del av Träkvista 3:99 och Träkvista 3:282 (Sanduddens skola) i Ekerö kommun, Stockholms län

Dnr KS21/319 (2021.25.214)

SAMRÅDSREDOGÖRELSE

Samråd har genomförts under perioden **14 juni - 31 juli 2022**. Under samrådet har cirka 20 yttranden inkommit.

Planhandlingarna har skickats ut till berörda instanser enligt separat sändlista och till berörda fastighetsägare enligt fastighetsförteckning. Handlingarna har även funnits tillgängliga på biblioteket i Ekerö, i kommunhuset samt på kommunens hemsida. En kungörelse anslogs på kommunens anslagstavla och fördes in i en ortstidning den 14 juni 2022.

Ett öppet hus för berörda sakägare hölls 20 juni 2022 på Ekebyhovs slott. På öppet hus kom 2 personer. Från kommunen deltog planeringschef och planarkitekt från planeringsenheten samt projektledare från fastighetsenheten.

Ämnesvisa synpunkter och planeringsenhetens ställningstagande

Nedan redovisas ämnesvis sammanfattning de synpunkter som inkom under samrådet.

Planeringsenhetens kommentarer och ställningstagande redovisas i kursiv stil efter varje ämne.

Samtliga yttranden samt bilagor finns i sin helhet att ta del av hos planeringsenheten.

1. Allmänt om förslaget, planprocessen och utvecklingen av kommunen

Majoriteten av de privatpersoner som inkommit med yttranden anser att kommunen ska satsa på att bygga ut skolan till F-9, men med två paralleller för samtliga årskurser istället för med tre paralleller som planförslaget möjliggör. Vissa ställer sig även emot att utöka skolans kapacitet till högstadienivå. Många yttranden har dock en förståelse för att de befintliga lokalerna på Sanduddens skola behöver rustas upp samt att det är nödvändigt med en utökning av funktioner så som kök, matsal och idrottshall.

Vissa yttranden menar att en skola med kapacitet för 900 elever går emot kommunens vision om en småskalig småstad. Många anser att Sanduddens karaktär går förlorad om skolan blir helt utbyggd enligt planförslaget. Det finns en oro för att den nuvarande känslan av ett villaområde som är naturnära och lugnt ska försvinna och att den nya bebyggelsen och en ökad trafik även på kvällar och helger ska förändra områdets karaktär.

Flera anser att ytan som Sanduddens skola idag är lokaliserad till inte är lämplig för en större bebyggelse än den som finns på platsen idag. Om utbyggnad enligt förslaget sker, anser många att ingen hänsyn tas till naturvärden, trafiksituationen och de som valt att bosätta sig i Sandudden.

Några förslag på alternativa platser har tagits upp i yttrandena. Platser som de anser är mer lämpade ligger bland annat efter naturligare trafikstråk samt närmare till service som idrottsanläggningar och natur som skolan skulle kunna utnyttja enklare.

Flera yttranden anser även att kommunen inte tillgodosett tidigare synpunkter från allmänheten och önskar en redovisning av vilka tidigare synpunkter från kommunens invånare som kommunens tjänstemän och politiker faktiskt tagit hänsyn till och gjort anpassningar för i det nya förslaget.

Planeringsenhetens kommentar:

Sandudden är beläget inom tätortsbandet inom kommunen där merparten av kommunens nytillkommande bebyggelse och utveckling ska föreslås enligt översiktsplanen. Det innebär att ny bebyggelse kan tillkomma och befintlig bebyggelse kan utvecklas inom Sandudden. Denna detaljplan är en del av bebyggelseutvecklingen där fler invånare skapar ett större behov av offentlig service.

Det är sedan tidigare beslutat av Barn- och utbildningsnämnden (BUN18/162) att Sanduddens skola ska byggas ut för totalt ca 900 elever. Stadsbyggnadsförvaltningen har sedan getts uppdraget att utreda om det är lämplig markanvändning med bebyggelse av en sådan skola på platsen (kommunstyrelsens arbetsutskott KS16/126 § 94, 2016-06-15). Planprocessen har visat på att en skola för 900 elever går att placera inom utpekade område. Hälsa och säkerhet (översvämningar, värmeböljor, strålning med mera) har utretts för dels skolelever och personal, dels boende i området och där framkommer att ett genomförande av detaljplanen reducerar risker för hälsa och miljö. Naturvärden i området bedöms kunna bevaras, tillräcklig friyta per elev uppnås och trafiksäkerheten bedöms kunna hanteras med både säkerhetsåtgärder och en tydligare trafikstruktur.

De förslag som ges på alternativa platser för en ny skola anses inte lämpliga av olika anledningar. Kommunen saknar mark inom de utpekade områdena, eller så är fastigheterna för små för att rymma en tillräckligt stor skola.

Tidigare yttranden har besvarats i föregående samrådsredogörelse samt granskningsutlåtande. Planförslaget har ändrats i den grad det ansetts lämpligt, där avvägningar gjorts mellan enskilda och allmänna intressen. Politiker har sedan tagit del av planhandlingarna och tagit beslut om planförslaget.

2. Miljö- och klimataspekter (MKN)

Flera yttranden vill se noggrannare utredningar kring hur miljön och luftkvaliteten kommer att påverkas med anledning av att ökad trafik i Sandudden önskas. Ett yttrande påpekar att det kommer bli ökade avgasutsläpp från bussar vid ett genomförande av planen.

Planeringsenhetens kommentar:

I detaljplanens miljökonsekvensbeskrivning framgår att miljökvalitetsnormerna för luft och buller inte anses vara aktuella att studera i denna detaljplan. Den trafikökning som beräknats bedöms inte vara av väsentlig art och därmed inte medföra någon påverkan på luftkvaliteten i området, som även är luftigt och glest bebyggt vilket främjar god luftkvalité. Detta styrks även i miljökonsekvensbeskrivningen som samråts med Länsstyrelsen som bevakar dessa frågor. Planeringsenheten ser därav inte behov av vidare utredningar eller regleringar i plankartan kring detta.

Vi vet inte hur bussarna kommer se ut i framtiden, allt tyder på en ökning av fordon med eldrift. Runt om i landet blir det allt vanligare med elbussar. Därav är det inte osannolikt att avgasutsläpp kommer bli en icke-fråga på sikt.

3. Hälsa och säkerhet (buller, vibrationer, förorenad mark, lukt)

En oro finns att en ökad skolkapacitet kommer leda till ökad trafik och i sin tur ökade bullernivåer i området. Flera ifrågasätter även hur en fördubbling av elevantalet kommer att påverka ljudnivån. Ett annat yttrande menar att trafikbullerutredningen som är framtagen till planförslaget inte baseras på hur omständigheterna faktiskt ser ut i Sandudden.

Tydliga önskemål finns om att anpassningar ska göras för att minska bullerpåverkan för de som bor i närheten av den föreslagna bussvändplanen. Alternativt att ett bullerplank eller liknande åtgärder ska sättas upp i väster

mot bebyggelsen längs med Sandkilsvägen. Detta för att dels skydda mot trafikbuller från bussarna, dels som säkerhetsåtgärd för barn och husdjur.

Utöver buller uttrycks även en oro från de boende nära den föreslagna bussvändplatsen hur deras boendemiljö kommer påverkas gällande avgaser och störande ljus från den väntande busstrafik som står på tomgång.

Planeringsenhetens kommentar:

Kommunens bedömning kring trafikbullerutredningens ramar kvarstår. Utredningen har bland annat undersökt ändrade resmönster och hur det förändrar bullersituationen. Bedömningen kvarstår att trafikbullerökningen kommer vara av marginell karaktär. I den bullerutredning som tagits fram bedöms trafikbullret i en ökning till 640 elever från 320 klara riktvärdena med god marginal. I och med den goda marginalen bedöms därför en ökning till 900 elever och en total ökning av trafikmängden på Sanduddsvägen med 6% som godkänd. Även fast elevantalet kan komma att fördubblas bedöms inte ljudnivån från eleverna ha en betydande negativ påverkan på omgivningen. Utredningen är gjord med beräkningar av buller från dagens bussar och allt fler fordon går mot eldrift. Kommunen bedömer att framtidens bussar kommer bli alltmer tysta. Skulle bullervärdena komma att ändras i framtiden kan behovet av bullerplank eller annan bullerreducerande åtgärd omprövas inför bygglov. I Ekerö kommuns översiktsplan är Sandudden utpekad som område för förtätning inom befintlig bebyggelse innan 2030. Förtätning inom befintliga strukturer innebär en hushållning med våra naturresurser, då man nyttjar redan utbyggd infrastruktur och begränsar exploatering på orörd mark. Merparten av kommunens nytilkommande bebyggelse föreslås inom tätortsbandet. Förtätning inom tätorterna bedöms inte möjlig att genomföra utan påverkan på omgivning.

Ett bullerplank intill bussvändslingsplan anses inte nödvändigt då bullervärdena fortsatt kommer följa riktlinjerna. En kompletterande studie (WSP, 2020-11-02) har gjorts som visar på detta, se sid. 46-48 i planbeskrivningen. Skulle bullervärdena komma att ändras i framtiden kan behovet av bullerplank eller annan bullerreducerande åtgärd omprövas inför bygglov. För att minska upplevelsen av bussvändslingsplan kan någon form av växtlighet planteras. Det lågfrekventa bullret kommer inte att uppstå eftersom bussarna inte kommer att använda vändslingsplan som uppställningsplats.

Gällande 26 kap. 9 a § MB samt 1 kap. 4 § och 2 kap 6 a § PBL är bedömningen att lämpligheten för bostäder inte påverkas i och med bebyggelsen av den nya skolan.

4. Bebyggelse och gestaltning

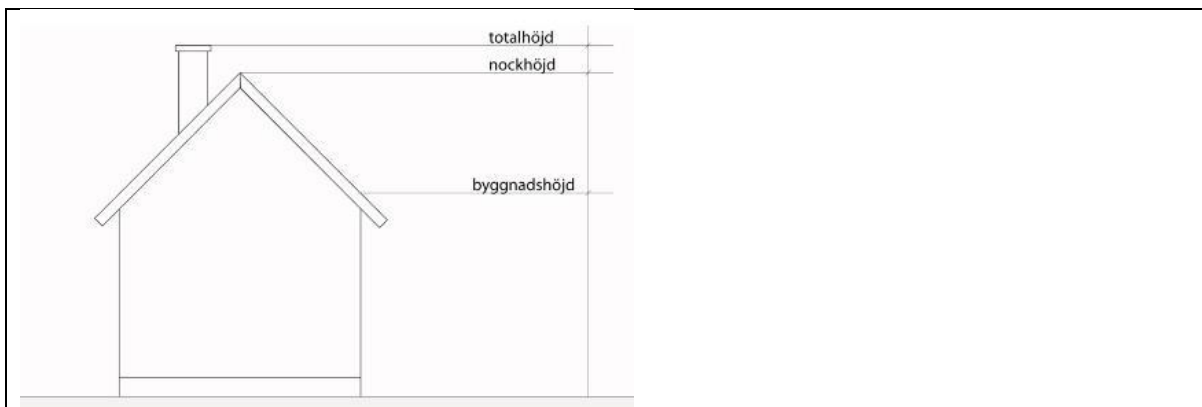
Mycket kritik riktas mot utformningen och placeringen av bebyggelsen i flera yttranden från privatpersoner. Den främsta kritiken berör bebyggelsens höjd och hur det påverkar de boende ovanför skolområdet.

Många yttranden reagerar på att bebyggelsen under planprocessen har blivit högre, från 11 m till 11, 12 resp 15 m, samt att totalhöjd har ändrats till nockhöjd och att byggnaderna därmed kan komma att sticka upp ännu mer med ventilationstrummor, skorstenar etc. Flera yttranden påtalar att det redan i samrådet påpekades att 11 meter var för högt för området.

Många yttranden innehåller klagomål om hur utsikten kommer att påverkas för de boende norr om skolområdet. Från de fotomontage med vyer som presenterats i gestaltningsprogrammet upplevs den västra byggnaden som en mur ned mot ängen och att den tar bort vyerna över området och den obrutna sjöutsikten.

Planeringsenhetens kommentar:

Att regleringen av bebyggelsens höjd har ändrats från totalhöjd till nockhöjd är en rättelse sedan tidigare i processen. Mellan samråd och granskning i föregående planprocess ändrades byggnadernas gestaltning utan att höjden ändrades. Vad som tidigare beskrevs som totalhöjd 11 meter var egentligen menat som 11 meter byggnadshöjd vilket i sin tur möjliggör ett trevåningshus. I de senaste förslagen presenteras en nockhöjd på 15 meter för den västra byggnaden som även det motsvarar tre våningar samt inkluderar takhöjden. Bebyggelsen har med andra ord inte blivit högre sedan samrådet men regleringen av den har förändrats. Inga ändringar av bebyggelsen har gjorts sedan den tidigare planprocessen. Se illustration nedan som visar vad som menas med de olika höjdbegreppen.

Höjd på byggnader. Illustration: Boverket.

Utsikten från bebyggelsen ovanför skolområdet kommer att påverkas. Bedömningen är dock att utsikten inte kommer att försvinna till den grad att det blir en olägenhet. Stora delar av vyerna kommer fortfarande att bevaras vid ett genomförande av detaljplanen. Som nämnts ovan så är Sandudden beläget inom tätortsbandet och det är här merparten av kommunens nytillkommande bebyggelse och utveckling ska föreslås enligt översiktsplanen vilket då också medför att vissa befintliga bebyggda miljöer kommer att förändras.

5. Naturvärden

Ängen

Större delen av de boende som har yttrat sig är emot att ängen söder om Sanduddsvägen bebyggs. Idag är ängen en viktig mötesplats i området då den används till olika aktiviteter som till exempel idrott, lek, flyga drake samt gruppträning och är således ett uppskattat inslag för rekreation och friluftslivet. I yttranden beskrivs en oro över att möjligheterna till aktiviteter på ytan kommer att försvinna om den öppna ytan ska byggas igen. En av de boende hänvisar till barnkonventionen som säger att barn har rätt till en trygg och säker uppväxt och lek. I yttrandet beskrivs det att om ängen söder om Sanduddsvägen bebyggs försvinner den ytan i Sandudden som kan erbjuda en trygg och säker plats för lek. Ett yttrande påpekar skrivelser i planbeskrivningen som beskriver hur bebyggelsen av ängen kan ha negativ effekt för barn som använder gräsytan idag men att andra barn kan komma till gagn av förändringen med idrottshall och aktivitetsyta.

Naturvärdesinventering

Flera yttranden påpekar att naturvärdesinventeringen gjordes utanför säsong och att en inventering borde gjorts innan samrådet. Många påpekar att en mer seriös utredning av konsekvenserna av schaktningen måste göras innan detaljplanen kan antas. Länsstyrelsen påpekar att en fördjupad insektsinventering bör ingå i den nya naturvärdesinventeringen. Skulle det förekomma skyddade arter bör kommunen visa hur de påverkas och vilka försiktighets- och skyddsåtgärder som behöver vidtas för att undvika att förbudet i artskyddsförordningen (2007:845) utlöses. Det bör framgå i planhandlingarna om en rad planterade oxlar som finns norr om Sanduddsvägen uppfyller kriterierna för biotopskyddad allé.

Skyddsvärda arter

Flera ifrågasätter hur livsmiljön för fjärilen mindre blåvinge tas i beaktning. Hur slänten norr om skolan kommer att påverkas av det ökade elevantalet ifrågasätts också. I slänten lever det skyddsvärda svarta pälsbiet och med det ökade antalet elever som kommer passera genom slänten till och från skolan oroas många över att binas livsmiljö kommer att förstöras. Även ifrågasätts hur andra arter som finns i området som mosshumla och bibagge kommer att påverkas.

Planeringsenhetens kommentar:

Ängen

Stora delar av ängen kommer fortsatt bevaras trots att delar tas i anspråk för bebyggelse av idrottshall, aktivitetsyta och parkering. Möjligheterna att utföra de aktiviteter som beskrivs kommer att finnas kvar. Den kvarvarande delen av ängen kommer att hamna i ett mer skyddat läge från vägen då exploateringen kommer ske närmast vägen och möjligheten till trygg och säker lek bevaras. Grönytan kommer att minska då delar av ängen tas i anspråk för bebyggelse av idrottshallen men fördelarna och möjligheterna som tillkommer med en ny idrottshall bedöms överväga denna påverkan då delar av ängen fortsatt finns kvar. Genom att placera idrottshallen söder om Sanduddsvägen skapas bättre förutsättningar för en förbättrad skolgård som uppfyller Boverkets riktlinjer. Idrottshallen samt aktivitetsytan kommer kunna nyttjas efter skoltid av allmänheten vilket innebär att den kommer vara barnen i Sandudden och övriga barn inom Ekerö kommun till gagn.

Naturvärdesinventering

En naturvärdesinventering enligt svensk standard (SS 199000:2014) har gjorts för hela planområdet inför detaljplanens granskningskede. Resultatet av denna överensstämmer huvudsakligen med tidigare underlag kring naturvärden. Bland annat bedömdes sandslänten norr om skolan inneha höga naturvärden. Den konsult som genomfört inventeringen menar att sandmiljöer som denna är mycket föränderliga över tid, men att en 6 år gammal inventering fortfarande inte är särskilt gammal i naturvårdstermer. Kommunen har därav svårt att se hur en ny insektsinventering skulle påverka bedömningen av naturvärden i området. Bedömningen har diskuterats med Länsstyrelsen, vilka håller med om att en ny insektsinventering inte är nödvändig.

De planterade oxlarnas diameter är cirka 10 centimeter. Därav uppfyller trädraden inte kriterierna för biotopskyddad allé (minst 20 centimeter i diameter).

Skyddsvärda arter

Värdväxten för fjärilen mindre blåvinge kommer att påverkas i samband med exploatering söder om Sanduddsvägen. Som kompensation kommer örten att sås in, bland annat på platsen för den befintliga bussvändslingan som kommer tas bort. Höjden och placeringen av bebyggelsen styrs så att den inte kommer att skugga slänten samt dess naturvärden norr om skolområdet. Svartpältsbiets mest känsliga livsmiljö kan stänglas in för att skyddas från yttre påverkan. En skötselplan har tagits fram av kommunen och hela slänten kommer fortsatt att skötas i enlighet med skötselplanen.

En avvägning har gjorts mellan olika allmänna intressen kring slänten norr om skolområdet. Slänten behöver åtgärdas för att säkerställa dess stabilitet därav kommer de naturvärden som finns där att påverkas. Stabiliseringsåtgärderna är nödvändiga oavsett utökad byggrätt för ny skola eller bevarande av befintlig skola. Den risk för människors hälsa som föreligger, att släntens stabilitet inte kan säkerställas, bedöms väga tyngre än svartpältsbiets och övriga naturvärdens bevarande som kan komma att påverkas vid åtgärder i slänten. Ekerö kommun eftersträvar att i möjligaste mån återskapa den livsmiljö som råder på platsen idag för att på så sätt främja en fortlevnad av befintliga naturvärden på platsen efter att stabiliseringsåtgärderna är utförda. Under augusti-oktober 2022 har kompensationsåtgärder gjorts i syfte att förbättra förutsättningarna för insekterna i anslutning till det område där stabiliseringsåtgärder planeras. Bland annat har nya sandblottor gjorts och växter som gynnar insekter såtts in. Ytterligare åtgärder och tillvägagångssätt för att så långt det är möjligt skydda och bevara de naturvärden som är gällande i slänten norr om skolgården kommer att utvecklas i genomförandeskedet.

6. Gator och trafik (gator, gång- och cykel, kollektivtrafik, bil och cykelparkering, tillgänglighet)

Många yttranden som kommit in är oroliga över trafikläget i Sandudden och hur det kommer att påverkas av en större skola med ökad trafik. Flera yttranden tar upp problematiken med att skolan ligger nedanför en brant backe med endast en in- och utfart och att trafikstockning är vanligt förekommande redan idag. Majoriteten är även bekymrade över den föreslagna bussvändslingan.

Trafiksäkerhet

Ihop med den ökade trafiken beskrivs även att ytterligare hänsyn bör tas till barnens synpunkter och deras resmönster. Flertalet yttranden ställer även frågor om områdets trafiksäkerhet och hur den kommer att påverkas. Flera påpekar att barnen behöver korsa Sanduddsvägen för att komma till idrottshallen som något negativt. Ett yttrande föreslår en cirkulationsplats som trafiklösning inom området.

Trafikutredning

Flertalet yttranden påpekar att en ny trafikutredning måste tas fram då det har uppfattats som att den som redovisas nu har utgått från ett elevantal på 600 elever och inte 900 elever. Redan idag med skolans kapacitet på knappt 400 elever upplevs problematiska trafiksituationer. Hur det kommer att fungera när elevantalet nu ska mer än fördubblas ifrågasätts av många.

Mest trafik väntas trafikera området vid rusningstid, runt kl 8:00 på morgonen, och en analys av hur trafikläget med lämning och hämtning kommer fungera just då efterfrågas. I en ny trafikutredning önskar även många se en analys på hur det blir med fler inresande elever till Sandudden och äldre elever som har ett annat resmönster med t.ex. mopedbil och med idrottshallens funktion även kvällar och helger. Ett yttrande efterfrågar en beskrivning av hur trafikökningen har beräknats.

Bussvändslinga och busstrafik

Flera yttranden riktar kritik mot den föreslagna kombinerade bussvändplatsen och parkeringsplatsen. Många ställer sig frågande till hur trafiksäkert det verkligen är med en kombination av busstrafik och backande bilar i närhet med barn intill idrottshallen eller på ängen samt med ett pumphus i mitten som skymmer sikten. Trafikförvaltningen efterfrågar bland annat beskrivning vem som ansvarar för anläggandet av ny vändslinga, en körspårsanalys av vändslingan samt att ny busshållplats markeras ut i en karta. Flera ifrågasätter även hur det kommer bli när bussarna står och väntar in tidtabellen. För att undvika dra in trafiken längre in i bostadsområdet och på så vis störa fler så önskas vändplatsen bevaras på samma plats som i dag.

Gång och cykel

Gångstigen, som går från Sjöutsiktens parkering ned till skolan, anser flertalet yttranden behöva åtgärdas. Den används frekvent men upplevs som farlig och inte anpassad för dess funktion. Ett yttrande lyfter att en gång- och cykelväg öster om Sanduddsvägen inte är en naturlig väg vilket gör att fler genar genom slänten. Ett yttrande ser gärna att gång- och cykelvägen tydligt separerar gång- och cykeltrafik för ökad trygghet.

Trafik utanför planområdet

Olika yttranden har även lyft trafiksituationer utanför planområdet och hur de kommer att påverkas av en utökning av skolan. Boende på Sjöutsikten och Mälaryn påpekar att det redan idag kan vara problematiskt att ta sig ut från respektive gata i rusningstid på grund av köer till och från skolan och saknar en analys på detta. Boende i samma område uttrycker även att det inte vill att det genas över gästparkeringen, det är inte trafiksäkert och bidrar även till nedskräpning. Korsningen Ekerövägen – Sanduddsvägen lyfts också som problematiskt, även vid Träkvista torg. Flera yttranden vill se analyser av hur trafikflödena kommer att påverkas.

Planeringsenhetens kommentar:**Trafiksäkerhet**

En viktig fråga i planeringen av trafikmiljön har varit trafiksäkerheten. Den föreslagna utformningen kommer inte innebära någon försämring av trafiksäkerheten. Elever kommer ha säkra gång- och cykelvägar till skolan och säkra passager kommer finnas från skolan till idrottshallen. En cirkulationsplats inom planområdet är inte motiverat på grund av den uppskattade trafikmängden. Område för hämtning och lämning har säkerställts i plankartan och illustreras i planbeskrivningen.

Trafikutredning

En trafikutredning har tagits fram med ett elevantal på 900 elever som underlag, se Trafikutredning Sanduddens skola (COWI, maj 2018) på kommunens hemsida för aktuell detaljplan. Utredningen utgår från att elevernas resmönster kommer förändras jämfört med dagens situation och tar höjd för andra färdmedel så som moped och mopedbil (s. 26-27, COWI) samt att fler kommer pendla mer långväga till skolan. Även trafiksituationen kring rusningstid, kl 7:30-8:30, har studerats i utredningen och förslag på utformning av en tillräckligt stor och effektiv angöringsslinga för lämna/hämta presenteras och möjliggörs i planen. 17-20 platser möjliggörs för kortare parkering vid lämning och hämtning (s. 25, COWI samt s. 32-34 i planbeskrivningen). Utökningen med en idrottshall i området och det trafikflöde som det kommer generera beräknas inte ha betydande påverkan på området. Trafikuppräknning har gjorts med Trafikverkets alstringsverktyg.

Bussvändslinga och busstrafik

Bussvändslingan är utformad så att fullgod sikt finns även med ett pumphus i närheten. För att skapa en säker trafikmiljö är bussens körbana och ytan för parkering separerad. Trafiksäkerheten bör förbättras med denna lösning, eftersom busshållplatsen planeras att flyttas till norr om Sanduddsvägen. Antalet rörelser över vägen kommer då minska eftersom skolbarnen går av på samma sida som skolan är belägen. Kommunen ser ingen anledning till att trafiksäkerheten skulle minska på kvällar och helger. Planbeskrivningen har kompletterats med körspårsanalys.

Turtätheten för bussarna är ingen planfråga och hanteras därmed ej i planen. Det som kan sägas är att många av de elever som kommer komma med buss till Sanduddens skola är högstadiееlever västerifrån som annars skulle ha åkt till Tappströmskolan. De hade alltså ändå passerat området. Trafikförvaltningens riktlinjer gällande utformning av busshållplatser kommer att följas och arbetet kommer att ske i dialog med förvaltningen.

Gång och cykel

I utformningen av trafikmiljöer i planförslaget har gång- och cykeltrafik getts högsta prioritet för att skapa bra framkomlighet. Gällande eventuell ökad användning av genvägar i slänten omöjliggör inte planen åtgärder för detta. En bedömning för eventuella åtgärder får göras längre fram. Gång- och cykelvägen längs med Sanduddsvägen kommer fortsatt vara belägen öster om vägen. Gång- och cykeltrafiken kommer att separeras längs med skolområdet där kapaciteten kommer vara som högst.

Trafik utanför planområdet

Majoriteten av trafiken på Sanduddsvägen är bostadsrelaterad arbetspendling. Precis som med all biltrafik på Ekerö belastas infrastrukturen hårt under vissa tider på dygnet på grund av detta. Detaljplanen lägger stor vikt i att skapa en balanserad trafikmiljö vid skolan, som gör att det är mer trafiksäkert att gå och cykla till och från skolan. Målet är även att det ska bli mer attraktivt att åka kollektivt för alla som bor i Sandudden, för elever och för personalen. Därmed anses effekterna av en större skola på biltrafikflöden kunna begränsas.

För trafikutredningen har en avgränsning gjorts som ramar in det område som kommer få direkta effekter av detaljplanen. För trafiken på Ekerövägen finns det prognoser baserade på mätningar från 2015 och utvecklingar enligt översiktsplanen. En viss förtätning av bebyggelsen inom Ekerö tätort finns därför redan med i trafikprognoser för Ekerövägen. En alternativ utformning av korsningen Ekerövägen/Sanduddsvägen presenteras i planbeskrivningen, sid. 34-35.

7. Teknisk försörjning (VA, dagvatten, el/tele, värme, energiförsörjning, avfallshantering, räddningstjänst, skötsel, renhållning och underhåll)

Länsstyrelsen beskriver att kommunen behöver visa att dagvattenhanteringen inte medför en förorening av grundvattnet och därmed sämre grundvattenkvalitet.

Om dagvattendammen som ligger väster om planområdet är avsedd att ta emot dagvatten från området anser Länsstyrelsen att det tydligare framgå i planbeskrivningen. Det behöver vidare framgå att dammen klarar av den ytterligare tillförseln av dagvatten.

Miljöenheten önskar redogörelse kring hur dagvattenanläggningarna ska skötas då de ligger inom kvartersmark.

Planeringsenhetens kommentar:

I samrådsversionen av planbeskrivningen angav kommunen att det kan finnas föroreningar i marken. Texten om markföroreningar i planbeskrivningen förtydligas kring att det inte finns något som antyder på markföroreningar inom planområdet.

Inget dagvatten kommer att ledas till dagvattendammen väster om planområdet. Dagvatten infiltreras inom kvartersmarken och kan vid extremregn avrinna till grönområdet söder om Sanduddsvägen. Planbeskrivningen har förtydligats kring detta. En detaljplan kan inte reglera hur skötsel av dagvattenanläggningar ska ske. Frågan blir först aktuell under genomförandeskedet.

8. Räddningstjänst

I Södertörns brandförsvarförbunds (SBFF) yttrande framgår att framkomligheten till själva byggnaden är viktig men även möjligheten att snabbt nå andra angreppsvägar runt byggnaden. Vidare framförde SBFF information om hur brandvattenförsörjning ska säkerställas. SBFF efterfrågar en analys av konsekvenserna för miljön som kan uppstå en släckningsinsats då planområdet ligger i närheten av både ett vattenskyddsområde och ett Natura 2000-område. Slutligen önskar SBFF att närvara vid bygglovsprocessen.

Planeringsenhetens kommentar:

Gällande räddningstjänstens framkomlighet till platsen kommer de riktlinjer som finns för detta att följas så att inget inskränker på räddningstjänstens framkomlighet. Södertörns brandförsvarförbund har inte själva påpekat detta som ett problem i sitt yttrande. Framkomligheten till skolgården, bebyggelsen samt utformning av skolgården och brandvattenförsörjningen kommer att behandlas vidare i detaljplanens genomförandeskede vid projektering av skolområdet. En utredning kring släckningsinsatser har genomförts inför granskningskedet. Slutsatserna i denna är att om föreslagna åtgärder genomförs, så kan påverkan på vattenförekomsterna minimeras eller helt undvikas. Åtgärderna kan inte regleras i detaljplanen utan ska säkerställas vid detaljplanens genomförande. Vägledning för installation av solcellsanläggningar kommer även att följas. Önskemål om att närvara i bygglovsprocessen förs vidare till bygglovsenheten.

9. Genomförande

Byggskedet

En beskrivning av hur byggskedet är tänkt att genomföras och hur busstrafiken kommer att påverkas önskas av flera yttranden. Miljöenheten påpekar att ett miljökontrollprogram bör upprättas.

Gällande den nya bussvändlingans anläggande påpekas att det saknas en beskrivning om när och var den ska ske och av vem. Trafikförvaltningen förutsätter att dialog förs med dem angående vändlingans utformning och för att säkerställa att bussen kan trafikera Sandudden. Kontakt önskas tas med dem tidigt, minst ett år innan byggstart, för att minimera störningar under byggtiden samt för att säkerställa framkomlighet och säkerhet både under byggtiden och efter färdigställandet.

Trafikföreskrifter

Trafikförvaltningen skriver att trafiken bör regleras med lokala trafikföreskrifter som säkerställer en säker trafikmiljö för oskyddade trafikanter, särskilt för barn samt bussens framkomlighet.

Planbeskrivning

Roslagsvatten hade flera synpunkter kring text i planbeskrivningen som skulle ändras enligt deras förslag.

Planeringsenhetens kommentar:**Byggskedet**

Beskrivning av byggskedet kommer att tas fram inför planens genomförande och hänsyn kommer att tas till pågående skolverksamhet på området. Då det visats stort intresse för att ta del av en sådan beskrivning kommer kommunen se över hur informationen kan förmedlas på bästa sätt. Miljökontrollprogram är något som upprättas i byggskedet. Frågan är därför inte aktuell i detaljplaneskedet. Kontakt kommer även tas med andra berörda verksamheter i området så som förskolan och Trafikförvaltningen, dels kopplat till byggskedet dels kopplat till de förändringar som planen kommer att innebära. Trafiken kommer att påverkas men det strävas efter att reglera byggtrafik till de tider övrig trafik i området inte är lika påtaglig. Busstrafiken kommer att påverkas under byggskedet men målet är att det ska märkas så lite som möjligt. Dialog med Trafikförvaltningen kommer att föras inför detta.

Fortsatt dialog kommer att hållas med Trafikförvaltningen angående bussvändlingans utformning och utförande.

Trafikföreskrifter

Hur trafiken kommer att regleras med trafikföreskrifter etc. hanteras inte i detaljplan. När detta ska ses över i genomförandeprocessen ska hänsyn tas till platsens egenskaper intill skola med många barn i omlopp.

Planbeskrivning

Planbeskrivningen revideras i enlighet med Roslagsvattens synpunkter.

10. Plankarta

På plankartan finns en skyddsbestämmelse som innebär att dike ska placeras nedanför slänten. Länsstyrelsen anser att planbestämmelsen behöver specificera var dike ska placeras, eftersom slänter finns på flera platser inom planområdet.

Roslagsvattens yttrande beskriver att pumpstationen är delvis lokaliserad på prickmark och att området för prickmarkens utbredning bör revideras.

Lantmäteriet menar att bestämmelse n₂ känns otydlig utan höjdbestämmelser och att hänvisning till planbeskrivningen blir otydlig. Plankartan ska innehålla alla väsentliga delar.

Planeringsenhetens kommentar:

Bestämmelsen om att dike ska finnas har förtydligats avseende dikets placering.

Prickmarken vid pumpstationen finns för att säkerställa fullgoda siktförhållanden vid in- och utfart. Området har justerats så att befintlig pumpstation inte omfattas av prickmark.

Planbestämmelsen n₂ har formulerats om i syfte att bli mer tydlig. Vad gäller frågan om att i planbestämmelser hänvisa till planbeskrivningen, så är detta praxis och görs i syfte att undvika långa och komplicerade bestämmelser på plankartan. Bestämmelserna har förtydligats genom att rubriker till de stycken som hänvisningen görs till, har lagts till. Planeringsenheten bedömer därmed att bestämmelserna uppfyller tydlighetskraven.

Inkomna synpunkter

Nedan redovisas inkomna synpunkter. Planeringsenhetens kommentarer och ställningstaganden redovisas, ovan, efter varje ämne i kursiv stil sid 1–8. Samtliga yttranden samt bilagor finns i sin helhet att ta del av hos planeringsenheten.

Statliga myndigheter

Länsstyrelsen i Stockholms län

Sammanfattande bedömning

Länsstyrelsen bedömer utifrån ingripandegrunderna i 11 kap. 10 § PBL att kommunen inte har visat att planförslaget uppfyller krav avseende frågor som rör miljö kvalitetsnormer för vatten samt översvämningsrisk. Länsstyrelsen lämnar även rådgivande synpunkter kopplade till naturmiljön. Vi lämnar även synpunkter kring artskydd och biotopskydd som har betydelse för planens genomförbarhet.

Ingripandegrunder enligt 11 kap. 10 § PBL

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Planområdet består av resterna av en rullstensås och har mycket bra infiltrationsförhållanden. Kommunen anger att risken för föroreningar i mark är små. Bedömningen är baserad på jordprover som har utförts. Kommunen anger även att det kan finnas föroreningar i marken, som kvarstår från en verksamhet som har bedrivit grustäkt i området och kan ha använt petroleumprodukter eller lösningsmedel. Det framgår av planbeskrivningen att kommunen planerar att använda infiltrationslösningar för dagvattenhantering. Om det finns föroreningar i området kan infiltrationen innebära att dessa sätts i rörelse och påverka grundvattenförekomstens kvalitativa status. Kommunen behöver visa att dagvattenhanteringen inte medför en förorening av grundvattnet och därmed sämre grundvattenkvalitet.

Om dagvattendammen som ligger väster om planområdet är avsedd att ta emot dagvatten från området behöver det tydligare framgå i planbeskrivningen. Det behöver vidare framgå att dammen klarar av den ytterligare tillförseln av dagvatten.

Hälsa och säkerhet

Översvämningsrisk

På plankartan regleras skyddsbestämmelse som innebär att avskärande och dagvattenledande dike ska placeras nedanför slänten. Dikena ska bidra till att minska förekomsten av oönskade vattensamlingar på skolgården och flödesbelastningen på Sanduddsvägen. Planbestämmelsen behöver specificera var dike ska placeras, eftersom slänter finns på flera platser inom planområdet.

Råd om tillämpning av 2 kap. PBL

Naturvärden

Området omfattar enligt planhandlingarna viktiga insektsmiljöer i form av sandiga och magra marker för boplatser och födosök. Inga skyddade arter har dock påträffats i området enligt artportalen, vilket betyder att de rödlistade arter som i dagsläget har påträffats inte omfattas av bestämmelserna i artskyddsförordningen. De rödlistade arter som påträffats bedöms dock ha högt eller mycket högt indikatorvärde för artrika och värdefulla öppna sandmiljöer och sandmiljöerna bör därför skyddas i så stor utsträckning som möjligt.

För att de ekologiska kvaliteterna ska vara bestående är det viktigt hur den framtida skötseln styrs och genomförs. Enligt planbeskrivningen finns för området en skötselplan, där det framgår hur sandslänterna inom området ska skötas. Kommunen bör vid behov uppdatera skötselplanen inför detaljplanens och stabiliseringsåtgärdernas genomförande.

Frågor av betydelse för planens genomförbarhet

Artskydd

Enbart en preliminär naturvärdesinventering har utförts öster om Sanduddsvägen utanför säsong. I planhandlingarna framgår att en ny naturvärdesinventering kommer att utföras under fältsäsongen för hela planområdet. I denna naturvärdesinventering bör även en fördjupad insektsinventering ingå

eftersom delar av planområdet hyser rödlistade insekter som är beroende av solbelysta sandmiljöer. Eftersom den fördjupade naturvärdesinventeringen inte är gjord går det inte att göra en bedömning av övriga naturvärden som kan finnas i området, förutom de som framgår i den preliminära naturvärdesinventeringen.

Om naturvärdesinventeringen eller fördjupade inventeringar visar att det förekommer skyddade arter bör kommunen inom planprocessen visa hur arterna kommer att påverkas vid ett genomförande av detaljplanen. Kommunen bör även redogöra för vilka försiktighets- och skyddsåtgärder som behöver vidtas för att undvika att förbuden i artskyddsförordningen (2007:845) utlöses.

Biotopskydd

I miljökonsekvensbeskrivningen framgår att det längs Sanduddsvägen i norr växer en rad planterade oxlar. Om denna trädrad uppfyller kriterierna för biotopskyddad allé samt riskeras att skadas/påverkas negativt vid genomförande av planen, krävs dispens från det generella biotopskyddet. Detta bör framgå i planhandlingarna.

Planeringsenhetens kommentar:

Se svar under rubrikerna 5. Naturvärden och 7. Teknisk försörjning

Trafikverket

Trafikverket Region Stockholm har erhållit rubricerat ärende på remiss från Ekerö kommun och yttrar sig i egenskap av ansvarig myndighet för den långsiktiga infrastrukturplaneringen i regionen. Detaljplanen berör statlig del av väg 816, också kallad Ekerövägen.

Bakgrund

Syftet med detaljplanen är att möjliggöra för utbyggnad av nya skollokaler och idrottshall för Sanduddens skola. Detaljplanen möjliggör en utökning av Sanduddens skolas kapacitet till 900 elever. Två skolbyggnader planeras att anläggas norr om Sanduddsvägen och en idrottshall i anslutning till skolområdet söder om Sanduddsvägen. Utöver dessa möjliggörs det även för diverse skolkomplement och förrådsbebyggelse samt flytt av en befintlig nätstation och återvinningsstation från norra till södra sidan om Sanduddsvägen.

Väg 816

Väg 816, är en statlig väg som Trafikverket är väghållare för. Vägen klassificeras som en sekundär landsväg. Hastighetsgränsen är satt till 50km/h och under ett årsgenomsnittsdynn passerar där *drygt* 6400 fordon (ÅDT 2016). Intill korsningen Ekerövägen- Sanduddsvägen övergår ansvaret till Ekerö kommun som väghållare för väg 816.

Avstånd mellan väg och bebyggelse

Trafikverket har behov av en byggnadsfri zon i vägens närhet. Skälen är att bevara möjligheten att utveckla anläggningen, att nå normer och riktvärden för miljöstörningar, att upprätthålla en god trafiksäkerhet och att skapa goda vägmiljöer. Planområdet ligger cirka 250 meter söder om statlig väg 816 vilket ligger på godkänt avstånd utanför den byggnadsfria zonen.

Trafikpåverkan på det statliga vägnätet

Ekerö kommun har analyserat och redovisat konsekvenser på trafiken i området och omkringliggande statligt vägnät. Trafikverket håller med kommunen om att planförslaget inte kommer leda till någon betydande trafikstring på den statliga delen av Ekerövägen.

Korsningen mellan väg 816 och Sanduddsvägen ryms inte inom aktuellt planområde, men i bifogad planbeskrivning har kommunen tagit fram en alternativ utformning. Om kommunen går vidare med föreslagen åtgärd får framkomligheten och trafiksäkerheten på den statliga delen av Ekerövägen inte påverkas negativt. Det statliga vägområdet får inte tas i anspråk.

Sammanfattad bedömning

Trafikverket anser att utbyggnaden av Sanduddens skola inte kommer medföra någon betydande trafikbelastning på väg 816. Om kommunen går vidare med föreslagen korsningsåtgärd får framkomligheten och trafiksäkerheten på den statliga delen av Ekerövägen inte påverkas negativt. Det statliga vägområdet inte får tas i anspråk.

Om ovanstående beaktas har Trafikverket i övrigt inget att erinra mot planförslaget.

Vid eventuell återremiss eller delgivning av beslut vänligen uppge Trafikverkets ärendenummer TRV 2022/77343.

Planeringsenhetens kommentar:

Samtliga punkter i Trafikverkets yttrande noteras.

Statens Geotekniska institut (SGI)

SGI har tidigare lämnat yttrande avseende aktue11 detaljplan. Yttranden är daterat 2018-12-13 samt 2020-04-23 med dnr 5-1-1811-0698.

SGI ser positivt på att de geotekniska utredningarna även inkluderar slänter och geotekniska förhållanden utanför planområdet som vid ras eller skred kan påverka planområdet. SGI delar bedömningen att stabilitetshöjande åtgärder krävs och är en förutsättning för att uppnå en tillfredsställande stabilitet. SGI är även positiv till att åtgärder planeras för att säkerställa stabiliteten för delar av slänten norr om skolgården, samt slänten öster om Sanduddsvägen, som inte har en acceptabel stabilitet. SGI finner att våra rekommendationer har beaktats och vi har, från geoteknisk synpunkt, inga invändningar mot planförslaget.

Planeringsenhetens kommentar:

Noteras.

Södertörns brandförsvarsförbund (SBFF)

Södertörns brandförsvarsförbund (SBFF) har granskat planförslaget med fokus på nedanstående punkter:

- Risker i omgivningen.
- Insatsmöjligheter.
- Förutsättningar för utrymning baserad på hjälp från räddningstjänsten.
- Brandvattenförsörjning samt släckvattenhantering.
- Psykosocial miljö.

Risker i omgivningen

-

Räddningstjänstens möjlighet till insats

Det är viktigt att det nya området tar hänsyn till framkomsten för räddningsfordon. Detta innebär att det ska vara möjligt att köra fram till alla byggnader med högst 50 m från uppställningsplats till en byggnads angreppspunkt. Infartsvägar till och inom området bör utformas så att rundkörning eller vändning möjliggörs. Eventuella hinder ska utformas som bommar eller linkande som går att öppna med en så kallad "brandkårsnyckel". Betongsuggor, blomkrukor, träd, planteringar, stenar eller andra fasta hinder som inskränker på framkomligheten får inte användas. Se brandförsvarets *PM 609 Framkomlighet och Utrymnings med hjälp av räddningstjänsten* för ytterligare information. Brandvattenförsörjningen ska ordnas antingen med ett konventionellt system med tätt placerade brandposter eller med räddningstjänstens tankbilar och ett glest brandpostnät (s.k. alternativsystem). Detta gäller alla tätbebyggda områden. Ett konventionellt system innebär att brandposter placeras med max 150 m emellan, d v s från uppställningsplats för räddningstjänstens fordon bär det inte vara längre än 75 m till närmsta brandpost. Alternativsystem innebär längre avstånd mellan brandposter men att flödet ska säkerställas och det ska finnas möjlighet för räddningstjänstens tankbilar att ta sig fram. Mer information finns i *PM 608 Brandvattenförsörjning*. Då planområdet kommer att inkludera solceller på taken rekommenderar SBFF att brandförsvarets vägledning, *PM 628 Vägledning för installation av solcellsanläggningar*, beaktas för att säkerställa räddningspersonalens säkerhet vid händelse av

insats. Då planområdet ligger i närheten av ett såväl Natura 200-område som inom Östra Mälarens vattenskyddsområde samt att marken har en hög genomsläpplighet, kan en eventuell släckinsats få stora konsekvenser för miljön. SBFF rekommenderar därför att det bör utföras en analys där det redovisas hur en släckinsats och efterföljande släckvatten kan hanteras utan att få för stora konsekvenser på vattenskyddsområdet och närliggande natura 200-område.

Psykosocial miljö

-

Övrigt

Södertörns brandförsvärsförbund önskar även att få beredas möjlighet att som kommunens bygglovsavdelnings (eller motsvarande) sakkunnige inom brandskydd delta i kommande byggprocess vid behov för gällande fastigheter.

Planeringsenhetens kommentar:

*Se svar under rubrik **8. Räddningstjänst***

Trafikförvaltningen

Region Stockholms synpunkter på förslaget

Region Stockholm ser positivt på att Sanduddens skola byggs ut. Detta medför ökat resande. Regionen vill möjliggöra för fler barn att kunna välja kollektivtrafiken och planen stödjer detta. Regionen anser att det är viktigt att hänsyn tas till barns synpunkter kring behov, brister och resmönster särskilt med sammankopplingen mellan byten i trafiken vid Ekerövägen till målpunkt i fortsatt planering. Om många bli skjutsade till skolan kan det leda till en stor risk för osäker trafikmiljö. Befintlig skolbyggnad ska användas som evakueringsskola under byggtid vilket bidrar till negativ påverkan på studie- & utemiljöer på grund av byggbuller/byggarbetsplats. Därför bör en utförlig beskrivning göras kring vad som är tänkt att ske under byggskedet under genomförande i planbeskrivningen och hur busstrafiken påverkas. Det finns redan idag ett behov av att kunna dra linje 309 via den bussgata som nämns i planen. Genom att skolan byggs ut kan busstrafiken att behöva utökas vilket kan medföra ett ökat behov av bussgatan eller alternativ långsiktig lösning. Bussgatan som ryms inom detaljplanen för Asknäs bussgata (Asknäs 1:8 m fl) skulle skära genom en grön kil vilket regionen behöver beakta lämpligheten i om en sådan lösning föreslås i framtiden. Därför är en trafiksäker vändplats för buss som följer regionens riktlinjer en förutsättning för att fortsatt busstrafikering ska kunna ske till och från skolan.

Vändslinga

Att få till en väl fungerande vändslinga är en förutsättning för fortsatt busstrafikering. Föreslagen vändslinga är tänkt att samordnas med biltrafik där bilarna leds in till ett separerat parkeringsområde vilket är bra. En dialog kring vändslingan har förts mellan regionen och kommunen. Regionen saknar dock en körspårsanalys av föreslagen vändslinga som visar att den går att trafikera. Regionen vill därför att planbeskrivningen kompletteras med en körspårsanalys av vändslingan. Om en ny körspårsanalys är det önskvärt att den görs utifrån de värden som anges i RiGata-Buss. Kontakta Region Stockholms trafikförvaltning om kravställning för körspårsanalys behövs.

Hållplats

Den nya busshållplatsens bör placeras så den inte hamnar i konflikt med in- och utfarter på Sanduddsvägen. Regionen ser gärna att placeringen av hållplatsen markeras ut i en karta i planbeskrivningen. Regionen ser det som positivt att busshållplatsen flyttas från befintligt läge till väster om Stenslingan då det minimerar fordonsrörelserna genom hållplatsen och kring angöringsslingan inom skolområdet. Att busshållplatsen flyttas norr om sanduddsvägen så att skolbarnen går av på samma sida som skolan finns är också positivt. Regionen ser också positivt på att hållplatsläget ger en ökad trafiksäkerhet mellan norra och södra sidan av Sanduddsvägen då barn förväntas korsa vägen.

Genomförande

Det står att Ekerö kommun står för borttagande av vändslinga men inget om när och var anläggning av ny vändslinga är tänkt att ske samt vem som är ansvarig för detta. Regionen förutsätter att en dialog kring vändslingan upprättas mellan kommun och Region Stockholms trafikförvaltning för att säkerställa att bussen kan trafikera Sandudden. Hur trafiken ska regleras bör göras med lokala trafikföreskrifter som säkerställer en säker trafikmiljö för oskyddade trafikanter, särskilt för barn samt bussens framkomlighet.

Byggskede

Regionen ser gärna att kontakt tas i god tid för att minimera störningar under byggskede och för att säkerställa god framkomlighet samt att säkerhet för barn säkerställs eftersom skolan ska nyttjas under tiden. Kommun och exploatör ska i god tid innan byggnationer påbörjas skicka in "Blankett för beställning av SL medverkan" till Region Stockholms trafikförvaltning, kontakta bygga@sl.se för att få tillgång till blanketten.

Övrigt

Region Stockholm vill uppmärksamma kommunen att en ny version av Trafikförvaltnings Riktlinje Utformning av infrastruktur med hänsyn till busstrafik (RiGata-Buss, TN 2022-0121) finns att tillgå på regionens hemsida. Regionen vill ta del av allt i den kommande genomförandeplaneringen som berör busstrafiken på Sanduddsvägen och ser fram emot en fortsatt dialog kring vändslingans utformning.

Planeringsenhetens kommentar:

Se svar under rubrikerna **6. Gator och trafik** och **9. Genomförande**

Polismyndigheten

Lokalpolisområde Vällingby har fått möjlighet att yttra sig gällande Förslag till detaljplan för Sanduddens nya skola. Angående trafiksäkerheten på platsen så ser förslaget bra ut. Det som bör prioriteras är att få ner hastigheten på trafiken som kommer nerför den långa branta backen innan skolan. Att flytta busshållplatsen till andra sidan skolan är också ett mycket bra förslag. Polismyndigheten har ingen erinran.

Planeringsenhetens kommentar:

Noteras.

Kommunala nämnder, bolag och förvaltningar**Ellevio AB**

Ellevio AB har erhållit rubricerat förslag för yttrande och vi har följande synpunkter. Ellevio områdesansvarig önskar fortsatt dialog avseende flytt av nätstation och omförläggning av ledningsnät i planområdet. Åtgärder i Ellevios befintliga anläggningar utförs efter beställning till Ellevio samt bekostas av beställare.

Bilagor

Funktioner nätstationer Ellevio

Planeringsenhetens kommentar:

Dialog kommer fortsatt föras med Ellevio angående ledningsarbetet i området.

Lantmäteriet

För plangenomförandet viktiga frågor där planen bör förbättras:

ERSÄTTNING FÖR MINSKANDE AV GA

Gemensamhetsanläggningen Närlunda ga:4 behöver som en följd av planförslaget omprövas och omfördelning/minskning av de upplåtta områdena behöver ske. Enligt 40 a § anläggningslagen ska ägaren till den mark som blir av med belastning av en ga betala ersättning till de fastigheter som deltar i ga:n om det uppkommer en skada. I planbeskrivningen nämns inget om dessa regler som inte är dispositiva och numera gäller när en gemensamhetsanläggning minskas i omfattning.

Delar av planen som skulle kunna förbättras

(Under denna rubrik redovisas synpunkter som inte direkt ligger inom Lantmäteriets lagstadgade bevakningsområden, men som enligt Lantmäteriet skulle förbättra detaljplanen.)

Bestämmelse n₂ känns otydlig utan höjdbestämmelser.

Hänvisning till planbeskrivningen blir otydlig. Plankartan ska innehålla alla väsentliga delar. Plankartan är det juridiskt bindande som man måste förhålla sig till.

Planeringsenhetens kommentar:

Se svar under rubrikerna 10. Plankarta och

Beskrivning av 40 a § anläggningslagen i aktuell fråga har lagts till i planbeskrivningen.

Tekniska nämnden

Fastighetsenheten har med anledning av projekteringen av den planerade skolområdet ett nära samarbete med planeringsenheten i detaljplanearbetet. Fastighetsenheten har inga synpunkter på samrådsförslaget.

Tekniska enheten har inga synpunkter på samrådsförslaget.

Planeringsenhetens kommentar:

Noteras.

Barn- och utbildningsnämnden

Barn- och utbildningsförvaltningen (BUF) har kontinuerligt samrått med Plankontoret och Fastighetskontoret i arbetet med framtagandet av aktuell detaljplan. Som framgår av Barn- och utbildningsnämndens inriktningsbeslut (BUN18/62) finns flera skäl till varför Sanduddens skola är i behov av nya lokaler. Det handlar framför allt om utökad kapacitet, omfattande renoveringsbehov, arbetsmiljöproblem, oönskade paviljonglösningar, underdimensionerade speciallokaler samt avsaknad av idrottssal. BUF ser därför mycket positivt på de förändringar som ny detaljplan medger. Utöver det faktum att en ny detaljplan skapar förutsättningar för nya skollokaler innebär det även möjligheter att utveckla utemiljön. I detaljplanen framkommer planer på att skapa aktivitetsstråk och naturlek vilket kan integreras med skolmiljön. Som också anges i detaljplanen råder idag en rörig trafiksituation vid Sanduddens skola. De förslag som presenteras i detaljplanen innehåller en tydligare trafikstruktur med hastighetsdämpande åtgärder, detta kan avsevärt bidra till en säkrare trafikmiljö runt skolan. Nämnden har tidigare besvarat remissen och det svaret är fortfarande aktuellt. Barn- och utbildningsnämndens hänvisar därmed till nämndens yttranden 2018-11-20 (BUN18/162) samt 2020-04-29 (BUN20-69/403).

Planeringsenhetens kommentar:

Planeringsenheten tar del av informationen och noterar synpunkterna i yttrandet.

Byggnadsnämnden

Bygglövsenheten bedömer att planförslaget är lämpligt att arbeta vidare med. Bygglövsenheten anser att de planbestämmelser som anges i detaljplanen är väl avvägda givet de förutsättningar och de värden som Sandudden har. Den friyta som tillskapas bedömer enheten vara tillräcklig för att skapa en god utemiljö för skolbarnen. Bygglövsenheten ser en risk med ett så pass långt p-tal som 0,6 givet skolans lokalisering inom tätorten och möjligheter till god kollektivtrafik.

Planeringsenhetens kommentar:

Noteras.

Kultur- och fritidsnämnden

Kultur- och fritidsnämnden har i yttrande 2018-12-04 framfört sina synpunkter om planen i ett tidigare skede, men önskar nu göra följande tillägg:

Angående klättrväxterna på idrottshallen: Det är viktigt att skapa förutsättningar för utomhusaktiviteter även på fasaden till idrottshallen. Det kan till exempel handla om möjlighet att klättra. Om det blir aktuellt behöver det göras på ett säkert sätt.

Den yttre fasaden måste gestaltas i samråd med den konstnär som tilldelas det konstnärliga gestaltungsopdraget.

Planeringsenhetens kommentar:

Synpunkterna om klättring på fasaden är ingen fråga till detaljplanen då det inte går att reglera i detaljplan. Synpunkten tas med till genomförandet av detaljplanen när gestaltningen av byggnader ska fastställas.

Miljönämnden**Beslut**

Miljönämnden beslutar att anta miljöenhetens bedömning som eget yttrande med tillägg från nämndens tidigare yttrande, MN § 4 2019-01-30, i ärendet i den del som avser luftkvalitet:

Ventilationens tilluft bör tas från de ur luftföroreningssynpunkt minst exponerade platserna. Luftintag ska inte placeras mot väg, parkering, varuintag eller område för hämtning och lämning av elever i bil och buss.

Studier visar att många elever blir skjutsade med bil till skolan samt att trafiksituationen är rörig vid hämtning och lämning. För att minska mängden luftföroreningar bör planen utformas så att gång- och cykeltransport till och från skolan underlättas och uppmuntras.

Hämtning och lämning kommer troligen fortfarande ske till stor del med bil, speciellt om upptagningsområdet ökas. Det är därför positivt att planbeskrivningen tagit med områden för hämtning och lämning av elever med bil, buss och skolbuss. Det bör dock tydligare framgå av detaljplanen hur detta område säkerställs.

Miljöenhetens bedömning**Dagvatten**

Miljöenheten instämmer i bedömningen att det är av stor vikt att dagvattnet från parkeringsytorna renas, då dessa kan förväntas bidra med det mest smutsiga dagvattnet. Av planbeskrivningen framgår att de gamla parkeringsytorna vid skolan kommer att tas bort. Dagvattnet från nya parkeringsytorna framför skolan (34 platser) planeras tas omhand i trädplanteringar i skelettjord och växtbäddar, medan dagvattnet från den stora parkeringen vid idrottshallen (50 platser) föreslås ledas till en nedsänkt grönyta med underliggande krossmaterial. Såvitt miljöenheten kan bedöma är detta ändamålsenligt.

Utöver behovet att rena det smutsiga dagvattnet finns, inom planområdet, ett stort behov av att kunna magasinera avrinnande vatten som annars skulle kunna orsaka översvämning på skolområdet. De dagvattenåtgärder som föreslås i revideringen av den fördjupade dagvattenutredningen (AFRY 2022-05-20) är genomsläpplig beläggning med magasinering och rening i makadamunderbyggnad, gräsdiken, krossdiken, samt nedsänkta grönområden med kross under. Utredningen visar att åtgärderna kan dimensioneras så att 20 mm nederbörd från hårdgjorda ytor omhändertas. Enligt utredningens beräkningar kommer föroreningsbidraget från dagvatten till recipienten Mälaren- Rödstensfjärden minska jämfört med idag, förutsatt att dagvattenåtgärderna genomförs.

I dagvattenutredningen poängteras att anläggningarnas funktion är beroende av att de underhålls och rensas regelbundet. Infiltrationsförmågan i anläggningarna påverkas annars av igensättning av partiklar i dagvattnet och kommer på sikt att fungera sämre. I planbeskrivningen konstateras också att det perkolationsmagasin med makadam som idag finns på skolgården inte tycks fungera eftersom vatten ofta blir stående där. En fundering med anledning av detta och med bakgrund av att de föreslagna anläggningarna huvudsakligen ligger inom kvartersmark är hur den framtida skötseln av anläggningarna kan säkerställas?

Trafikbuller

Miljöenheten konstaterar att byggnader inom detaljplanen ska placeras så att skolgården får en bra bullermiljö och att riktvärden för buller kommer att klaras inom i stort sett hela skolgården.

Enligt komplettering av bullerutredningen (WSP, PM 2020-11-02) kommer riktvärdet för maximalnivå vid uteplats vid bostad att klaras med 1-2 dB(A) i anslutning till den nya bussvändslingan. Variationen av olika busstyper är dock stor och det är också en viss osäkerhet i beräkningarna. Miljöenheten anser därför att mätning på plats är motiverat (som även föreslås i bullerutredningen) för att säkerställa att maximalnivåer inte överskrids vid uteplats.

Kontrollprogram

Eftersom befintlig skola ska användas som evakueringskola under byggtiden vill miljöenheten framföra vikten av att miljökontrollprogram upprättas och används i byggskedet. Stor hänsyn bör tas i kontrollprogrammet för att minimera störningar för skolverksamheten vad gäller bland annat buller och damning.

Barnperspektiv

Miljöenheten ser positivt på att skolgårdens yta kommer att öka i östlig riktning och att friytan per elev på 30 kvm nu kommer att klaras. Planen kommer också att integrera mer natur, och nya trädplanteringar ska skapa skydd mot solen.

Planeringsenhetens kommentar:

Se svar under rubrikerna 2. Miljö- och klimataspekter, 3. Hälsa och säkerhet 6. Gator och trafik, 7. Teknisk försörjning och 9. Genomförande

Övriga remissinstanser

Skanova

Skanova har markförlagda teleanläggningar inom detaljplaneområdet
Skanova önskar att så långt som möjligt behålla befintliga teleanläggningar i nuvarande läge för att undvika olägenheter och kostnader som uppkommer i samband med flyttning. Tvingas Skanova vidta undanflyttningssåtgärder eller skydda telekablar för att möjliggöra exploatering förutsätter Skanova att den part som initierar åtgärden även bekostar den. Om så önskas kan ledningarna skickas digitalt i dwg-format för att infogas på plankartan. Kontakta <https://www.ledningskollen.se>
Kabelanvisning beställs via <https://www.ledningskollen.se> För ledningssamordning kontakta Skanova-Remisser-Nord@teliacompany.com

Planeringsenhetens kommentar:

Noteras. Telestationen på skolgården kommer att behöva flyttas. Ekerö kommun har kontaktat Telia för detta och kommer att bekosta åtgärderna som krävs.

Vattenfall

Vattenfall Eldistribution AB har elnätanläggningar inom område och inom närområde för aktuell detaljplan bestående av 24 kV markkabel, turkos streckad linje i karta nedan. Elnätanläggningarnas läge i kartan är ungefärligt. I planbeskrivningen nämns om skyddsåtgärder öster om Sanduddsvägen och dessa är inte bestämda ännu. Vattenfall Eldistribution vill informera om schaktning/grävning

eller annat markarbete sker i närheten av våra ledningar så uppmanas att en kabelutsättning begärs (Detta beställs via Post och telestyrelsens www.ledningskollen.se samt beställning av bevakning (. Formulär: <https://www.vattenfalleldistribution.se/foretag/kundservice/formular/bestallbevakning/>) Det har begärts ut en inmätning av befintlig 24 kV markkabel (som ej är klar ännu) eftersom kabelns exakta placering inte redovisas. Men under förutsättningen att kabeln ligger under allmän platsmark "Natur" så finns det inget att erinra från Vattenfall Eldistributions sida. Vattenfall Eldistribution återkommer ifall markkabelns placering ligger utanför den allmänna platsmarken, då det eventuellt kommer krävas ett U-område. Vattenfall Eldistribution AB har i övrigt inget att erinra i rubricerat ärende.

Planeringsenhetens kommentar:

Noteras.

Roslagsvatten

Roslagsvatten AB har fått rubricerad remiss för yttrande och har följande att framföra: Detaljplanen omfattas av verksamhetsområde för dricksvatten och spillvatten.

Plankarta:

Pumpstationen är delvis lokaliserad på prickmark. Prickmarksområdets utbredning bör revideras.

Planbeskrivning inkl. genomförandebeskrivning:

Vatten, spillvatten och dagvatten

Sida 36

Befintlig text som ska strykas

Skolområdet är anslutet till det kommunala vatten- och avloppsnetet som Ekerövatten AB ansvarar för. På den södra sidan av Sanduddsvägen finns en dricksvattenledning samt två spillvattenledningar. Spillvattenledningen trycksätts av den pumpstation som ligger söder om Sanduddsvägen i anslutning till naturmarken.

Struken text ersätts med följande

Skolområdet är anslutet till det allmänna dricks- och spillvattennätet som Ekerövatten AB ansvarar för. På den södra sidan av Sanduddsvägen finns en dricksvattenledning samt två spillvattenledningar. En av spillvattenledningarna trycksätts av den pumpstation som ligger söder om Sanduddsvägen i anslutning till naturmarken.

Sida 37:

Befintlig text som ska strykas

"Sandudden ligger inte inom Ekerövattens verksamhetsområde för dagvatten."

Detta står redan i stycket ovan och dessutom är det kommunens verksamhetsområde inte Ekerövattens.

Sid 38:

Lägg till text direkt under rubriken Förändringar:

Planens genomförande medför en ökning belastning på befintlig VA-anläggning för dricks- och spillvatten.

Sida 40:

För att hålla en röd tråd under rubrikerna Förutsättningar, Förändringar och Konsekvenser bör hela det sista stycket om dricks- och spillvatten under rubriken Förändringar lyftas upp till direkt under rubriken.

Befintlig text som ska strykas

Tillkommande skolbyggnader ska anslutas till det kommunala vatten- och avloppsnetet. Det planeras inga åtgärder på det befintliga spillvattennätet. Befintligt pumphus är delvis planstridigt i de gällande detaljplanerna. För att Roslagsvatten ska kunna utföra drift och underhåll av anläggningen behöver E1 -området utökas.

Struken text ersätts med följande

Planens genomförande medför en ökning belastning på befintlig VA anläggning för dricks- och spillvatten. Tillkommande byggnader ska anslutas till det allmänna dricks- och spillvattennätet.

Befintligt pumphus är delvis planstridigt i de gällande detaljplanerna. För att Ekerövatten ska kunna säkerställa drift och underhåll på anläggningen behöver E1-området utökas.

Sid 40:

Lägg till text direkt under rubriken Konsekvenser:

Enligt omfattningen som beskrivs i detaljplanen finns kapacitet i VA-anläggningen för dricks- och spillvatten. Behovet av uppdimensionering av förbindelsepunkt och ev tillkommande förbindelsepunkter på fastigheterna ses över i projekteringskedet av fastighetsägaren i dialog med Ekerövatten AB.

Ansvarsfördelning (sida 47)

Befintlig text som ska strykas

Ekerövatten AB genom Roslagsvatten AB är huvudman för anläggningar för vatten och spillvatten.

Struken text ersätts med följande

Ekerövatten AB är huvudman för den allmänna VA-anläggningen för dricks- och spillvatten inom detaljplanen.

Övrigt:

Ansvar för dagvatten för fastighetsägaren och väghållaren behöver förtydligas.

VA-anläggningsavgift (sida 49)

Befintlig text som ska strykas

Anslutningsavgift för vatten och spillvatten tas ut enligt kommunens VA-taxa.

Struken text ersätts med följande

Anläggningsavgift för dricks- och spillvatten tas ut enligt kommunens VA-taxa.

Vatten, spillvatten och dagvatten (sida 49)

Befintlig text som ska strykas

Befintlig bebyggelse är ansluten till det allmänna vatten- och spillvattensystemet och ingår i Ekerövatten ABs (Roslagsvatten AB) verksamhetsområde för vatten och spillvatten. Ny bebyggelse inom planområdet ska också anslutas till detta nät. Fastigheter inom planområdet ska anslutas till kommunalt vatten och spillvatten genom Roslagsvattens försorg.

Struken text ersätts med följande

Ekerövatten AB är huvudman för den allmänna VA-anläggningen. Området inom detaljplanen ingår idag i verksamhetsområdet för dricks- och spillvatten. Befintlig bebyggelse är idag ansluten och tillkommande bebyggelse inom planområdet ska anslutas till den allmänna VA-anläggningen.

Övrigt:

Närheten till brandposter för befintliga och tillkommande byggnader behöver ses över.

Planeringsenhetens kommentar:

Se svar under rubrikerna 9. Genomförande och 10. Plankarta

Berörda fastighetsägare:

Yttrande 1

TRAFIKSITUATIONEN OCH TRAFIKBULLER

Rondellen

I planbeskrivningen står det (sid 30) "Bussvändslingan kommer att flyttas och får en ny placering väster om idrottshallen. Bussen kommer att runda befintlig pumpstation (E1) i en enkelriktad slinga med infart väster om pumphuset och utfart öster om. Samma in- och utfart kommer att användas av biltrafik till parkeringen som placeras intill bussvändslingan. Biltrafiken leds in via samma infart och övergår sedan till en parallell gata avsedd endast för biltrafik inom parkeringsytan för att sedan återgå till busskörbanan innan utfarten till Sanduddsvägen igen. Bussvändslingan är utformad utefter RiBuss riktlinjer." *Det framgår inte någonstans vart i RiBuss riktlinjer att det är lämpligt med ett pumphus i en rondell samt det faktum att det är parkeringsplatser längs rondellen. Däremot framgår det tydligt i riktlinjerna hur viktigt det är med god sikt (för busschauffören mfl). Hur går resonemanget kring den skynda sikten som pumphuset utgör, och dels att anlägga parkeringsplatser i en bussvändslinga/rondell. Därtill att denna vändslinga ligger dels i ett område där det finns många barn och djur, och dels ligger precis vid en förskola och i närheten av en*

grundskola. Hur kan kommunen garantera trafikssäkerheten i detta? Vad finns diskussionen och analysen kring detta? Det står vidare (sid 31) "Trafikrörelser på parkeringen är begränsade eftersom den i första hand används av personalen vilket gör att bilarna står parkerade stor del av dagen." Men vad är analysen kring vad som sker kvällstid och på helger. När det dessutom kan vara mörkt och sikten ytterligare försvagas.

Trafiken

I planbeskrivningen (sid 25-26) står det att "Årsdygnstrafiken (ÅDT) på Sanduddsvägen i höjd med skolan är cirka 1 340 fordon. I trafikutredningen (COWI, 2018) för Sanduddens skola uppskattas ÅDT för trafiken till och från nuvarande skolan till knappt 280 bilar. Inom ramen för utredningen har en undersökning gjorts på elevernas och personalens resvanor. Undersökningen av elevernas resvanor visade att de huvudsakligen blir skjutsade i bil eller går till skolan. Många av eleverna bor i närområdet. Personalen åker i huvudsak bil till sin arbetsplats." *Angående meningen "många av eleverna bor i närområdet", skulle det önskas dels att man anger fakta dvs hur stor andel elever pratar vi om samt vad menas med närområde i det här sammanhanget. Menar man att man ska kunna gå/cykla till skolan? När utbyggnaden är klar 2025-2026 gäller denna "fakta" fortfarande? Hur stor del av barnen i Sanduddens skola kommer att "bo i närområdet" då?* I dokumentet PM Komplettering trafikbullenutredningen står det: "Kommunens bedömning är att trafikbullret från biltrafiken fortsatt kommer vara inom marginal för riktvärdena" (sid 1). *Vad grundar sig denna bedömning på?* I kompletteringen står det: "I dagsläget är det inte känt hur busstrafiken kommer att öka i området men en kvalificerad gissning är att frekvensen kan öka från dagens 4 ggr/h till ca 6-8 ggr/h." *Vad grundar sig denna "kvalificerade gissning på"? Och är det bara busstrafik som kommer att använda slingan? Kommer det vara förbjudet för all annan trafik än SL-bussar att nyttja slingan? Hur har hänsyn tagits till parkeringsplatserna, dit trafik kommer att -förutom dagtid då personal planeras parkera där- även nyttjas kväll och helg för de som besöker idrottshallen och idrottsplatsen. Har detta faktum tagits hänsyn till i utredningen?* I Planbeskrivningen (sid 45) skriver man vidare att "Trafikbullenutredningen redovisar att ljudnivåer kommer att uppfylla riktvärdena med god marginal. Utredningen har dock tagit hänsyn till en tillökning mot 640 elever på Sanduddens skola. Nuvarande beredskap handlar om totalt 900 elever. Detta kommer innebära en ökning på ca 6% av den totala trafikmängden (ÅDT)". *Hur kommer man fram till att det innebär en ökning på ca 6% av den totala trafikmängden - vart framgår den uträkningen?* I planbeskrivningen står det (sid 32) "I dagsläget skjutsas 29 % av eleverna med bil, men andelen beräknas att minska på grund av en annan åldersfördelning (från F-5 till F-9) där högstadiel elever i större utsträckning kan ta sig till skolan på egen hand istället för att bli skjutsade av sina föräldrar. Dessutom styrs efterfrågan av utbudet, vilket i dagsläget inte anses vara begränsat eftersom den grusparkeringen som används är överdimensionerad. Trafikutredningen visar en skattad färdmedelsfördelning på 22 % av eleverna som kommer att skjutas med bil framöver, det handlar om 198 barn." *Men äldre elever blir dels skjutsade och dels åker de egen moppe/moppebil - till t ex Tapströmsskolan. Och varför skulle det skilja sig här då det finns ingen fakta som tyder på att högstadiel eleverna i Sanduddens skola kommer att bo inom gångavstånd. Därför kan det komma att vara ett stort antal elever som inte bor i närområdet som kommer att ta sig till skolan genom skjuts eller genom eget fordon. Var finns den analysen? I kompletteringen framgår det att det finns många osäkerheter, dels vilka typer av bussar som kommer att trafikeras och hur de kommer att låta. Dels är det osäkert med vad som menas med "uteplats vid bostad", så bullerutredningen gäller inte vid tomtgräns. Utan kommunen ska bestämma vart på tomten en kommuninvånare måste ha sin uteplats för att kommunen ska klara gränsvärden? I den ursprungliga trafikbullenutredningen står det bl a "I det här bostadsområdet har antagandet gjorts att alla hus belägna norr om Sanduddsvägen har möjlighet att anlägga en uteplats på husens norra sida, alltså den sida som vetter bort från Sanduddsvägen" (sid 9). Om den som gör utredningen går och tittar på hur det ser ut så syns det snabbt att alla har uteplatser på andra delar av huset är norra sidan dvs de flesta har sina uteplatser på västra sidan (och östra sidan). Alltså stämmer inte antagandet. Det skulle önskas en ny trafikbullenutredning som grundar sig på hur omständigheterna faktiskt ser ut i Sandudden, samt på hur den nya detaljplanen med större skola och med all sannolikhet mycket större andel inresande elever (yngre elever skjutsade av sina föräldrar och äldre elever med moppebil och moped). Därutöver kan bussantalet*

öka om elevantalet ökar, troligt? Det bör också tas hänsyn den demografiska förändringen som sker över tid och när den nya skolan står klar, dvs att det kommer vara färre och färre andel elever som faktiskt bor i närområdet. Området är nu färdigbyggt och de barnfamiljer som har flyttat in har barn som blir äldre och äldre och som alltså så småningom slutar grundskolan (det sker naturligtvis alltid in- och utflyttningar i ett område, men den stora barnaskara som har funnits från 1999 och fram till för några år sedan då de sista husen var färdigbyggda i västra Sandudden kommer att växa upp. Och andelen barn i "närområdet" som kan gå/cykla till skolan kommer sannolikt minska och en större andel elever kommer alltså bli skjutsade/åka moppebil eller ta buss (som kan leda till ökad busstrafik). Det framkommer också tydligt att det finns osäkerhet kring om bullernivåerna kommer att kunna hållas. Det skulle behöva utredas mer noggrant.

Naturvärdesinventering

I planbeskrivningen står det att "Den sammanvägda bedömningen från miljökonsekvensbeskrivningen är då att planförslaget kan genomföras med måttliga negativa konsekvenser för naturvärdena. Bedömningen är dock preliminär då det saknas underlag samt att naturvärdesinventeringen inte är gjord inom den tidsperioden som anges i svensk standard (SS 199000:2014). En naturvärdesinventering enligt standard ska göras inför detaljplanens granskningskede#" (sid 17-18). Det finns ingen förklaring till varför kommunen skjuter på att göra en naturvärdesinventering till detaljplanens granskningskede. De har haft gott om tid att göra en sådan inom den tidsperiod som föreskrivs, i synnerhet eftersom detaljplan blivit överprövad. Jag vore tacksam om jag kunde få mina synpunkter och frågor besvarade. Med vänliga hälsningar en närmsta berörd granne till den förslagna skolan.

Planeringsenhetens kommentar:

Se svar under rubrikerna **3. Hälsa och säkerhet**, **5. Naturvärden** och **6. Gator och trafik**

Yttrande 2

Jag har vid tidigare samråd angående ny detaljplan för Sanduddens skola framfört synpunkter. Min grundläggande ståndpunkt sammanfattas väl i det jag skrev vid förra samrådet hösten 2020:

"Min uppfattning är att detaljplanen i alltför liten utsträckning tar hänsyn till oss boende i Sandudden och den stora påverkan som en skola med 900 elever får på hela området. Jag föreslår att Ekerö kommun återgår till den ursprungliga planen på en 2-parallell F-9-skola som skulle ge lägre byggnader, mindre trafikproblem och mindre påverkan på miljön överlag. Dessutom skulle inte den nuvarande ängen behöva tas i anspråk. Ett sådant förslag skulle få större acceptans med färre överklaganden och snabbare byggprocess som följd." Eftersom mina övriga synpunkter i samband med förra samrådet inte beaktats av kommunen i detta nya förslag kvarstår dessa synpunkter. Nedan följer ytterligare synpunkter. Vart tog visionen om småstaden vägen? I kommunens översiktsplan beskrivs en framtida vision av Ekerö som en småstad där det finns "förutsättningar för attraktiva och hållbara livsmiljöer i form av höga sociala värden och en praktisk vardag där det är nära till allt [...]". I kommunens vision av småstaden framgår också att den präglas av "småskalighet". Denna småskaliga småstad är nog precis vad de som flyttar till kommunen drömmer om. Att bygga en skola för 900 elever, vägg i vägg med en förskola med 100 barn, är långt ifrån denna vision om en småskalig småstad. Väldigt få småbarnsföräldrar torde känna sig lockade av att flytta ut på landet för att sätta sina 6-åringar i en så stor skola. Tvärtom anser nog de flesta att en skola med 900 elever är extremt oattraktivt och ett skäl för att inte välja Ekerö kommun som bostadsort. Enligt uppgifter på Boverket.se har en majoritet av Sveriges grundskolor färre än 200 elever. Vidare är en skola med mer än 900 elever är att betrakta som "mycket stor". Enligt Skolkollen.se finns 4748 grundskolor. Av dessa har 62 (eller 1,3 %) mer än 900 elever. Om Ekerö kommun menar allvar med sin vision om en "småstad" som präglas av "småskalighet" kan man inte planera för en skola som hör till Sveriges absolut största. Området Sandudden är nog vad många skulle beskriva som sinnebilden för den "småskaliga småstaden". Nära till vatten, natur, ytor för lek och rekreation och – inte minst – en förskola och en lagom stor skola. En plats där man trots lång pendling till arbete gärna slår sig ner och låter sina barn växa upp. Det var också så som området marknadsfördes när den andra etappen

byggdes för bara drygt 10 år sedan. En skola och förskola med bortåt 1200 elever, barn och personal kommer effektivt att ta bort denna karaktär av idyll och istället bli en symbol för en kommun som säger en sak i vackra visionsdokument, men i verkligheten gör något helt annat.

Flyttad bussvändslinga försämrar trafiksäkerhet och miljö

Enligt förslaget ska bussvändslingan placeras ca 100 meter längre västerut än idag. Förslaget innebär att bussarna kommer att passera hela skolområdet både på väg in och ut ur Sandudden. Den föreslagna idrottshallen och tillhörande aktivitetsytor ligger på södra sidan om Sanduddsvägen. Även förskolan använder grönytorerna på södra sidan vägen för sin verksamhet. Det innebär att många förskolebarn, elever och personal dagligen kommer att korsa vägen. Idag går sju bussturer kl. 8-9, dvs. en buss passerar skolan 14 gånger. Den föreslagna tredubblingen av antal elever kommer leda till många fler bussturer, inte bara under rusningstid. Ur trafiksäkerhetssynpunkt är det ett därför ett dåligt förslag att flytta bussvändslingan, men denna problematik tas inte upp i detaljplanen med tillhörande dokument. Den princip som slås fast i trafikutredningen bör därför gälla (se 5.1 Principer i avsnittet Åtgärdsförslag): "Föräldrar som lämnar och hämtar i bil ska åka så kort bit som möjligt in på Sanduddsvägen från Ekerövägen".

Detta borde rimligen även gälla bussar och vändplanen bör därför inte flyttas längre in i området. Ekerö kommun frångår i den föreslagna detaljplanen, utan tydliga skäl, trafikutredningens bedömning (se 5.2 Föreslagen utformning, s. 33): "Vändslingan för buss bör ligga kvar i sin nuvarande utformning till dess att bussgatan eventuellt anläggs. Timglashållplatsen föreslås behållas i sin nuvarande utformning då den ger bussen prioritet och är trafiksäker." En kunskapssammanställning gjord av Eurotraffic på uppdrag av Trafikverket visar att en stadsbuss förbrukar cirka 4,2 liter diesel per mil. Idag passerar ca 60 bussar per dygn, med en utbyggnad blir det många fler turer. En försiktig uppskattning är att cirka 75 bussar kommer att passera Sandudden per dygn. En förlängning av körvägen med 200 meter p.g.a. flytten av vändslingan kommer att leda till att cirka 2 200 liter diesel extra förbrukas per år, helt i onödan. Även om bussarna använder miljödiesel så släpps lika mycket koldioxid ut som om fossil diesel skulle användas. Inte heller denna aspekt belyses i förslaget. Tidsmässigt innebär det dessutom att "avstickaren" till Sandudden förlängs med cirka en minut, något som knappast lär uppskattas av resenärer från andra destinationer längre ut på Ekerö. Detta finns inte heller med i analysen av konsekvenser. Den förbättrade trafiklösning som kommunen vill uppnå vid platsen för hämtning/lämning leder alltså till försämrade trafiksäkerhet på andra håll i området, ökade koldioxid- och avgasutsläpp och ökad restid för bussarna. Det leder även till ökat buller både för boende och förskola och skola. En fullständig konsekvensanalys av dessa aspekter saknas i underlaget.

Konsekvenser för naturvärden inte utredda

En naturvärdesinventering gjordes i januari 2022. Denna måste betraktas som tämligen meningslös eftersom de naturvärden som registrerades vid inventeringen 2016 var knutna till insekter och växter som inte går att upptäcka i januari. En ny naturvärdesinventering ska därför göras under sommaren 2022. Den tidigare naturvärdesinventeringen från 2016 visade att det finns skyddsvärda arter i området. Hänsyn till dessa måste tas i utformningen av detaljplanen. Det är inte acceptabelt att resultatet av en ny inventering kommer att vara klart efter att planförslaget skickas på samråd, eftersom det då inte möjligt att göra en korrekt bedömning av förslaget till detaljplan. Det har framkommit att slänterna runt skolan inte har tillräcklig stabilitet och att detta måste åtgärdas. Av den föreslagna detaljplanen framgår att det ska utredas vidare vilken åtgärd som är mest lämplig, men att det troliga alternativet blir att lutningen på slänterna ska minskas genom att jord schaktas bort. Totalt ska närmare 5 000 kubikmeter schaktas bort. Detta skulle vara ett mycket stort ingrepp som skulle få mycket stora konsekvenser för de hotade arter som lever i sandslutningarna och måste utredas närmare. Miljökonsekvensbeskrivningen menar att påverkan är "temporär" och att insekter sedan kan återkolonisera området. En mer seriös utredning av konsekvenserna av schaktningen måste göras innan detaljplanen kan antas.

Sammanfattningsvis finns många lösa trådar i förslaget till detaljplan. Som jag påpekat ovan saknas bland annat fullständig utredning av åtgärder för ökad släntstabilitet, en aktuell

naturvärdesbedömning och en fullständig analys av miljökonsekvenser av schaktning – vilket gör förslaget till ny detaljplan omöjligt att bedöma på ett korrekt sätt. Slutsatsen blir att förslaget inte är fullständigt och aldrig borde ha skickats ut på samråd i nuvarande skick. Avslutningsvis kopierar jag det jag skrev vid samrådet hösten 2020: "Min uppfattning är att detaljplanen i alltför liten utsträckning tar hänsyn till oss boende i Sandudden och den stora påverkan som en skola med 900 elever får på hela området. Jag föreslår att Ekerö kommun återgår till den ursprungliga planen på en 2-parallellig F-9-skola som skulle ge lägre byggnader, mindre trafikproblem och mindre påverkan på miljön överlag. Dessutom skulle inte den nuvarande ängen behöva tas i anspråk. Ett sådant förslag skulle få större acceptans med färre överklaganden och snabbare byggprocess som följd."

Planeringsenhetens kommentar:

Se svar under rubrikerna **1. Allmänt om förslaget, planprocessen och utvecklingen av kommunen, 2. Miljö- och klimataspekter (MKN), 5. Naturvärden och 6. Gator och trafik**

Yttrande 3

Vi har nyligen tagit del av processen och detaljplanen för utbyggnad av Sanduddens skola och har några frågor enligt nedan:

- Hur hanteras och beaktas det ökade bullret och trafiken som kommer att påverka vår fastighet?
- Är det möjligt att anpassa del av den planerade bussvändplatsen och parkeringen så att exponering mot vår fastighet blir mindre?
- Är det möjligt att erhålla någon form av stöd för buller- och trivselåtgärder givet den påverkan och förändring som uppstår vid vår fastighet?

Planeringsenhetens kommentar:

Se svar under rubrik **3. Hälsa och säkerhet**

Yttrande 4

Eftersom mina synpunkter i samband med samrådet 2020 inte beaktats av kommunen i det nya förslaget så kvarstår dessa. Vore intressant med en dialog och få redovisat vilka tidigare synpunkter från kommunens invånare som kommunens tjänstemän och ledande politiker faktiskt tagit hänsyn till och gjort anpassningar för i det nya förslaget. Av de framtagna underlagen och argumentationen för att bygga ut Sanduddens skola till en treparallellig F-9 skola med sammanlagt 900 elever, så står det ganska klart att det inte går att bygga en skola för så många elever nere i Sandudden. I varje fall inte om man vill ta hänsyn till naturvärden, trafiksituationen och oss som valt att bosätta oss i Sandudden. Däremot verkar det finnas förutsättningar för en utökning till en fortsatt två-parallellig skola upp till åk 9. För en skola med istället två paralleller så minskar storleken på byggnader, trafiken och anspråkstagande av mark. Enligt de alternativ som presenterades vid det ursprungliga samrådet verkade även idrottshallen få plats på samma sida som skolan. Hur ska vi kommuninvånare boende i Sandudden tolka att ni i ert nya planförslag verkar ignorera synpunkter och påpekande om att byggnaderna i planförslaget vid tidigare samråd och granskning är för stora. Istället för att försöka göra anpassningar för att minska den negativa konsekvensen, så föreslås nu fortsatt högre byggnader och att idrottshallen byggs på södra sidan av Sanduddesvägen. Även om det av angivna skäl från kommunen vore önskvärt med en större skola så finns inte förutsättningarna för detta i Sandudden. Det är tråkigt och förvånande att kommunen inte tar mer hänsyn till invånarna i Sandudden och presenterar ett planförslag som innebär en sådan överexploatering av området Sandudden. Är det av vikt att få till en skolkapacitetsökning i snar framtid borde det vara en framgångsfaktor att det även görs i dialog och med hänsyn till de boende i området. Varför inte återgå till den ursprungliga planen på en 2-parallellig F-9-skola som skulle ge lägre byggnader, mindre trafikproblem och mindre påverkan på miljön överlag? En sådan plan skulle få större acceptans med färre överklaganden och snabbare byggprocess som följd. Nedan beskrivs några punkter om konsekvenserna av byggandet av en stor skola för 900 elever i Sandudden. Dessa gäller höjden på skolbyggnader, problemen med ökad erosion av terrängen, trafiken, närmiljö och livskvaliteten i Sandudden, känsliga naturvärden och hotade arter, samt förslag på alternativ för utökad skolkapacitet.

1. Byggnadshöjden

Det nya planförslaget avviker radikalt från den tidigare detaljplanen genom att öka maximalt tillåtna byggnadshöjd från 8 meter till en nockhöjd på 15 meter. Detta är inte acceptabelt. Vid samrådet påtalades t.ex. behovet av utsiktsstudier som visar hur utsikterna från fastigheterna på Sjöutsikten kommer att påverkas. I tidigare samrådsredogörelse kan man vidare läsa att redan då motsatte sig många boende i området en ökning av högsta tillåtna byggnadshöjd. Med en nockhöjd på 15 meter hamnar taket på samma nivå som trädgårdarna på södra sidan Sjöutsikten. Det finns en talande bild i dokument Gestaltungsprogram, sid 10, "Vy 2 från kullen med nya åk. 6-9 skolan". Denna bild illustrerar delvis konsekvenserna av att låta uppföra en byggnad av denna storlek. Även vid det informationsmöte som hölls på Planenheten redan hösten 2019 påtalades att den här storleken på skolbyggnader inte kan accepteras. I Samrådsredogörelsens, där det påtalas att en ökning av den maximala byggnadshöjden inte är önskvärd, står bl.a. följande kommentar att läsa "Barn- och utbildningsnämnden har beslutat att Miljö- och stadsbyggnadskontoret ska utreda en utökning av Sanduddens skola till ca 900 elever". Vi är många boende ovanför skolan som nu riskerar att få vår utsikt mot Mälarens vatten förstörd av en skrymmande 15 meter hög skolbyggnad. Vi säger definitivt nej till att öka den maximala byggnadshöjden när det får denna konsekvens. Om detta i sin tur får konsekvensen att det verkligen inte går att bygga en skola stor nog för 900 elever så är det ett svar som utredningen borde presentera. Varför tas inte denna problematik alls upp i underlaget?

2. Problematik med nya genvägar till skolan och ökad erosion med planförslag

I planbeskrivningen under rubriken Naturvärden står att läsa "... Den sammanvägda bedömningen är att planförslaget kan genomföras med måttliga negativa konsekvenser för naturvärdena under förutsättningen att en ny gångväg genom slänten inte anläggs genom området med svartpältsbiets bohålor." Vidare står att läsa om att slänten redan idag utsätts hårt slitage "... hårt slitage vilket medför stora erosionsproblem. Detta beror på att området används som lektyta av skolans elever och att flera stigar löper genom det." Vidare, vid hårdare regn spås erosionen på ytterligare när den i slänten upptrampade sanden spolats ner på skolgården – se bilder nedan med exempel på detta från sommaren 2019. Det är förvånande att ingenstans tas problematiken upp kring vilka nya naturliga genvägar som kommer skapas i och med planförslagets val gällande placeringar av skolbyggnader enligt den nya detaljplanen. I planbeskrivning står t.ex. att läsa: "Den GC-väg som finns längs med Sanduddsvägen används inte av elever som tar sig ner från busshållplatsen vid Ekerövägen eller kommer norrifrån. De använder sig istället av slänten norr om skolområdet för att nå skolområdet." Baserat på elevers val av stig genom slänten för att ta sig till nuvarande skolas placering. Finns det då anledning att tro att mellan- och högstadieläverna kommer välja en GC-väg längs med Sanduddsvägen om de promenerar uppifrån Ekerövägen till byggnaden för åk 4-9. Denna byggnad som nu är placerad längst västerut i planområdet. Eller kommer eleverna även i framtiden välja den mest naturliga genvägen via stigarna genom det känsliga naturområdet i slänten? Med nuvarande placering är det troligt att en naturlig genväg för mellan- och högstadieläver blir via Sjöutsikten ner på stigen mellan Sjöutsikten och vidare ner för sandslänten till skolan.

3. Trafiksituationen

Ingen hänsyn verkar ha tagits till att inflyttningen av nya barnfamiljer till Sandudden inte är lika stor som den var när området byggdes. Nu är det ett område där inflyttningen av nya barnfamiljer inte är lika stor som tidigare. Detta betyder att en allt större mängd elever kommer komma resande till Sandudden från skolans upptagningsområde utanför Sandudden. Trafiken kommer öka när en allt större andel av eleverna därför kommer skjutas/bussas till skolan, än mer vintertid när färre cyklar och väglaget samtidigt är sämre. Eller Det saknas planering för hämtning och lämning ovanför skolan eller är det tänkt att alla som vill skjutsa sina barn till skolan ska köra ända ner till skolan? Tidigare har det nämnts att busshållplatsen Sanduddsvägskäl skulle kunna användas i detta syfte men att den i så fall skulle behöva ändras för att detta ska fungera. Ser dock inte något förslag på detta i underlagen. Redan idag är trafiksituationen problematiskt. Lägg till den trafik som blir med ytterligare 550 elever i ett område med en enda, dessutom brant, tillfartsväg och risken för trafikproblem och olyckor ökar betydligt. Trafiken mellan Tappström och Sandudden kommer också att öka. Redan idag bildas köer redan vid Träkvista torg i rusningstrafik. Effekten på köerna måste

utredas noggrannare. I denna process bör man även tänka på att den framtida ökningen av trafiken i korsningen mellan Ekerövägen och Jungfrusundsvägen redan nära förestående på grund av a) nya bostäder som för närvarande byggs vid Grönalunds förskola b) exploateringen och utbyggnaden av bostäder och utvecklingen vid Träkvista torg. Lägg därpå en den ökad mängd bilar på Ekerövägen till följd av en stor skola (troligen den största skolan på Ekerö) i Sandudden och trafiksituationen riskerar att bli problematisk. Som sagt effekten på trafiken och köerna måste utredas noggrannare. Finner att trafikplaneringen tyvärr är otillräcklig när den vilar på bristfälliga antaganden och det vore olyckligt om det påverkar trafiksäkerheten för elever som ska ta sig fram och tillbaka från skolan. Detta är naturligtvis även mycket oroande för oss boende ovanför skolan. Sammantaget ger trafikutredningen inte en rättvisande bild och måste göras om grundad på de nya förutsättningarna. Detta behöver göras innan beslut om en detaljplan kan fattas.

4. Värna den öppna ytan i Sandudden

De allra flesta som har valt att flytta till Sandudden och till Ekerö har gjort det för naturens skull och att slippa stadens täta bebyggelse. Med denna nya detaljplan tar ni bort området karaktär. På ängen mellan gamla Sandudden och västra Sandudden planeras en idrottshall med s.k. aktivitetsyta. Det är den enda yta i Sandudden som ger området lite luft. Vi har grönområden, men det är framför allt ett tätt skogsområde längs med vattnet som inte är särskilt lättillgängligt. Den som betraktar "gyttret" i Sandudden uppifrån toppen på åsen förstår varför området inte behöver ytterligare förtätning. Ni skriver att förslaget "kan ha en negativ effekt för barn" som använder gräsytan idag, men att det kan komma "andra barn" "till gagn" med en idrottshall och aktivitetsyta. Ni noterar också att barn enligt barnkonventionen har rätt till bl a goda förutsättningar till en trygg och säker uppväxt och lek. Den här öppna gräsytan är just en sådan plats som nyttjas av såväl skolan, som förskolan och de boende för exempelvis lek och motion. Den ger också trygg och säker miljö då den dels ligger en bit ifrån vattnet och dels en bit ifrån vägen. Detta kommer nu att förändras med er nya detaljplan. Värt att notera att det inte enbart är barn som njuter av att ha en öppen gräsmark i området. Ni skriver också i samband med kommentarerna om Natura 2000 att planerna "Planförslaget bedöms vara förenligt med riksintresset då det inte tar i anspråk någon mark som kan anses betydande för riksintresset för det rörliga friluftslivet eller turismen". Men det stämmer inte då den nya detaljplanen bidrar till att det rörliga friluftslivet blir stört eftersom det är den enda ytan i hela Sandudden de boende kan fritt röra sig, t ex flyga drake, åka skidor på vintern eller leka med hunden. Den del av Natura 2000-området som ligger söderut (mot Mälaren) är inget område för "friluftsliv" eftersom det är otillgänglig skogs/våtmark. Så förutom själva stigen finns det liten chans till "friluftsliv" i dessa marker.

5. Skyddsvärda växter och djur hotas

Utredningar har visat att det finns skyddsvärda växter och djur som finns i Sandudden. Svartpälsbiet som lever i de sandiga sluttningarna vid skolan löper ökad risk att få sin livsmiljö förstörd av trampande fötter när elevantalet ökar från dagens 350 till 900 barn. Samma sak gäller de djur och växter som finns i ett hörn av ängen. I och med byggnaden av idrottshall och aktivitetsyta på ängen kanaliseras all gång- och cykeltrafik till just det område man vill skydda. Det är märkligt att dessa aspekter inte tas upp i underlagen.

Förslag på alternativ för utökad skolkapacitet

Om Ekerö kommun behöver utökad skolkapacitet är en lämpligare plats för en större skola i det mer centralt belägna området vid Lidl. Denna plats har tidigare nämnts som intressant för en ny skola. Detta skulle bli en mer centralt belägen skola, som skulle kunna avlasta övriga skolor i tätorten. Fler elever skulle få närmre till skolan och den trafik som en skola genererar skulle därmed minska. En skola i det området skulle få tillgång till de sportanläggningar som finns på Träkvistavallen; fotbollsplaner, ishall och på sikt även badhus.

Avslutningsvis så står det som sagt ganska klart att det inte går att bygga en skola för så många som 900 elever nere i Sandudden. I varje fall inte om man vill ta hänsyn till naturvärden, trafiksituationen och oss som valt att bosätta oss i Sandudden. Dvs även om det av angivna skäl vore önskvärt med en större skola så finns inte förutsättningarna för detta i Sandudden. Det är tråkigt och förvånande

att kommunen inte tar mer hänsyn till invånarna i Sandudden och presenterar ett planförslag som innebär en sådan överexploatering av området Sandudden. Skulle man i stället ta hänsyn till förutsättningarna i Sandudden och utgå från vad som i planbeskrivningen benämns Nollalternativet med en mindre planändring för att tillåta en idrottshall, vore det troligen möjligt att därmed få till en mer rimlig ökning av skolkapaciteten i Sandudden. Är det av vikt att få till en skolkapacitetsökning i snar framtid borde det vara en framgångsfaktor att det även görs i dialog och med hänsyn till de boende i området. Varför inte återgå till den ursprungliga planen på en 2-parallellig F-9-skola som skulle ge lägre byggnader, mindre trafikproblem och mindre påverkan på miljön överlag? En sådan plan skulle få större acceptans med färre överklaganden och snabbare byggprocess som följd.

Planeringsenhetens kommentar:

Se svar under rubrikerna **1. Allmänt om förslaget, planprocessen och utvecklingen av kommunen, 4. Bebyggelse och gestaltning 5. Naturvärden och 6. Gator och trafik**

Yttrande 5

Synpunkter på Detaljplanen för Sanduddens skola

En skola för 900 elever ger ökade transporter till Sandudden. Säkerligen också bussning från andra delar av kommunen. Det rör sig dessutom om farliga transporter nedför den branta backen till skolan med uppenbara risker för olyckor. En idrottshall på ången kommer ytterligare öka trafiken på Sanduddsvägen även på kvällar och veckoslut. Korsningen Ekerövägen/Sanduddsvägen/Mälarvyn är redan idag en besvärlig trafikpunkt. Med ytterligare ett antal hundra elever som skall till skolan blir riskerna än större. Om en avlämningsplats för elever från Munsö skulle arrangeras vid korsningen Ekerö- och Sanduddsvägen blir trafikmiljön om möjligt ännu mer kaosartad. Att göra om korsningen till en cirkulationsplats kan ge en lugnare trafikrytm.

En gång-och cykelbana på östra sidan av Sanduddsvägen är inte en naturlig väg för dem som kommer uppe ifrån Ekerövägen. Redan idag sneddar barnen över vägen i början av Sanduddsvägen (utanför övergångsstället) till västra sidan, nedför vår slänt och går på insidan av parkeringsplatsen vid Sjöutsikten. Ett farligt moment som blir än värre med fler elever. Skall man få eleverna att gå på östra sidan av Sanduddsvägen kommer det att krävas att genvägarna på Sjöutsikten spärras av på något sätt. Vi förutsätter att sådana anordningar bekostas av kommunen.

Planeringsenhetens kommentar:

Se svar under rubrik **6. Gator och trafik**

Sammanfattning

De inkomna synpunkterna har lett till att planförslaget har reviderats enligt följande:

- Planbestämmelse n_2 har förtydligats.
- Planbestämmelse om att dike ska finnas har förtydligats.
- Området med prickmark inom E_1 har justerats.
- Texten om markföroreningar i planbeskrivningen förtydligas kring att det inte finns något som antyder på markföroreningar inom planområdet.
- Förtydligande om att dagvattendammen väster om planområdet inte är avsedd att ta hand om dagvatten från planområdet har gjorts.
- Planbeskrivningen har reviderats i enlighet med Roslagsvattens synpunkter.
- Beskrivning av 40 a § anläggningslagen har lagts till i planbeskrivningen.
- En bedömning av påverkan på vattenförekomster från släckvatten vid eventuell släckningsinsats har lagts till i planbeskrivningen.

Planeringsenheten bedömer att föreslagna revideringar är en lämplig avvägning mellan allmänna och enskilda intressen. Planeringsenheten bedömer att förslaget är en lämplig avvägning mellan allmänna och enskilda intressen.

Sammanfattning av inkomna synpunkter som ej tillgodosetts:

- Skala ned skolans kapacitet från tre paralleller åk F-9
- Höjden på bebyggelsen
- Ingen bebyggelse på ängen
- Bevara bussvändsligan på nuvarande plats
- Bulleråtgärder intill bussvändsligan
- Nya trafikbullermätningar
- Ny trafikutredning

PLANERINGSENHETEN

Tommie Eriksson
Miljö- och stadsbyggnadschef

Annika Ratzinger
Planarkitekt